

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים וארבע

השבוע לא יופיע עלון הדרכה	ט"ו שירת הים	בש"ח (תשכ"ה)
---------------------------	-----------------	--------------

א. שאלת מבנה:

1. קאסטרן בפירושו לשירה:
השירה מתחלקת לשלושה בתים: בית 1: א'-ו'; בית 2: ז'-י"א; בית 3: י"ב-ט"ז.
ולדברי סיוס: י"ז-י"ח.
- הסבר מה הם הנימוקים התוכניים והחזוניים לחלוקה זו?
2. לדעת קאסטרן יש בתחילת בית שלישי הקבלה לתחילת בית ראשון ובסוף בית שלישי הקבלה לסוף בית ראשון.
מה הן ההקבלות?
3. יש מקשין על פסוק י"ב שבשירה, מה ענינו במקומו, והלא היה לו לאמרו אחר פ' י'!
הסבר איפוא מהו תפקידו של פסוק י"ב במקומו דוקא!

ב. שאלות ודיוקים ברש"י:

- 1) ט' ד"ה אריק חרבי: אשליף, יעל שם שהוא מריק את התער בשליפתו ונשאר ריק, נופל בו לשון הרקה כמו (בר' מ"ב) "מריקים שקיהם", (ירמ' מ"ח) "וכליו יריקו", ואל תאמר: אין לשון דיקות נופל על היוצא אלא על התיק ועל השק ועל הכלי שיצא ממנה, אבל לא על החרב ועל היין ולדחוק ולפרש "אריק חרבי" כלשון (בר' י"ד) "וירק את חניכיו" אזדיין בחרבי, מצינו כלשון אף על היוצא (שיר השירים ח') "שמן תורק"; (ירמ' מ"ח) "ולא הורק מכלי אל כלי", "לא הורק הכלי" אין כתיב כאן, אלא לא הורק היין מכלי אל כלי, מצינו הלשון מוסב על היין, וכן (יחז' כ"ח) "והריקו חרבותם על יפי חממתך", דחירם.
 - 2) ט' ד"ה תרישמו: לשון רישות ודלות, כמו (שמואל א' ב') "ה' מוריש ומעשיר".
 - 3) י"א ד"ה נורא תהלות: יראוי מלהגיד תהלותו פן ימעטו, כמו שכתוב (תהל' ס"ה) "לך דומיה תהלה".
- (א) מה קשה לו?
(ב) השוה לדבריו כאן את דבריו בר' י"ד ד"ה וירק: כתרגמו "וזריז", וכן (ויקרא כ"ו) "והריקותי אחריכם חרב" - אזדיין בחרב עליכם. וכן (שם ט"ו) "אריק חרבי", וכן (תהל' ל"ה) "והרק חנית וסגור".
- היש או אין סתירה בין דברי רש"י שם לדבריו במקומו?
- למה לא פרשו רש"י כאן כפי שפרשו במדבר ל"ג נ"ב ד"ה והורשתם: "וגרשתם".
- (א) מה קשה לו?
האם הקשי המתורץ במקומו ובבר' כ"ח י"ז ד"ה מה נורא אחד הוא?
- (ב) מה ראה להביא את הפ' מתהל' ס"ה, והלא שם אין מלת "נורא" מוזכרת?
- אא מה חסביר רש"י בדבריו אלה?
(שים לב: לו רצה רש"י לפרש את משמעות המלה, היה טביא מלה משרש אחר, דוגמת מה שפרש פ' י' ד"ה בשפתך לשון הפרה; ד"ה צללו אשתקעו.
- (א) מה תיקן בהביאו את המלה האומית? וע' בר' כ"ס ד"ה יגללו.
- (ב) ולמה לא פרש כך גבי תבלעסו?
- (א) מהו שקשה לו בפסוקו שהצריכו להביא ענין בני אפרים?
- (ב) תיכן במקרא מצינו שוב רמז למקרה זה של בני אפרים?
- 6) " יושבי פלשתו מפני שהרגו את בני אפרים, שגהרו את הקץ ויצאו בחזקה, כמפורש בדברי הימים (א' ז' כ"א) "והרגום אנשי גת".

xx(א) מקשה בעל גור אריה: ושם היו יראים דעליהם הם באים, והלא בלק היה ירא מאד, דכתיב (במ' כ"ב) "עתה ילחכו הקהל את כל סגיבותינו...". ישב קושיהו!

xx(ב) גור-אריה: "ויש ראייה גדולה לדבריו מן הפסוק!" מהי הראייה?

xx מה קשה לו בפסוקנו, מלבד הקשי שבפרוש סלת נמוגו? (כלומר: למה לא הסתפק בפרוש סלת "נמוגו" והוסיף עוד: אמרו: עלינו הם באים...")

xx(א) ומקשין על דברי המכילתא האלה: מניין להם לחז"ל לפרש כך, והלא לכאורה מחילה: הקרובים ואח"כ הרחוקים? ומניין להם שאין הכונה כאן ב"אימתה" על הקרובים וב"פחד" על הרחוקים?

x(ב) מה בא הפסוק מיהושע ב' להוכיח?

xx הסבר ולמה לא פרשו כאן כפי שפרש לעיל פ' ר' ד"ה ימינך ימינך: "ופשרו של מקרא: "ימינך הנאדרת בכח מה מלאכתה? ימינך היא תרעץ אויב, וכמה מקראות דוגמתו: (תהל' צ"ב) כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו"; "עד מתי רשעו ה', עד מתי רשעים יעלוזו".

x והשוה לדבריו בר' י"ד י"ט ד"ה קנה שמים וארץ: כמו עשה שמים וארץ, ע"י עשייתן קבאו להיות שלו. למה לא פרשו כאן כפי שפרשן שם?

(7) ט"ו ד"ה אלופי אדום אילו מואב: והוא לא היה להם לירא כלום, שהרי לא עליהם הולכים! אלא מפני אנינות שהיו מתאוננים ומצטערים על כבושם של ישראל!

(8) " נמוגו: נמסו, כמו (תהל' ט"ה) "ברניבים תמוגגהץ אמרו: "עלינו הם באים לכלותנו ולירש את ארצנו".

(9) ט"ז ד"ה תפל עליהם אימתה: על הרחוקים " ופחדו על הקרובים, כענין שב' (להושע ב') "כי שמענו את אשר הוביש...".

(10) " " עד יעבר עד יעבר: כתרנומו; (= "עד יעבר עמך, ה', ית ארנובא, עד יעבר... ית ירדנה).

(11) " " קנית: חבבת משאר אומות, כחפץ הקנוי בדמים יקרים, שחביב על האדם.

 תשובות יש לשלוח לבחמה ליבוביץ ירושלים קרית משה

העורך: מ. פרלמן

שאלות בטעמי המקרא

(א) שנות ט"ו ט' אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל... מה המשמעות המיוחדת ש"אויב" הוטעם בתנ"ך ולא בזקף?

הערה: מעניין לציון, שבצורת הכתיבה המיוחדת של שירת הים רק בפסוקנו בא רוח אחרי טעם טפחא (אשיג) ואילו כל יתר הרווחים סומנו אחרי הטעמים: סוף פסוק, אתנחתא, זקף.

ט"ז ח' ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע ה' את-תלנתיכם אשר-אתם מליבם עליו...

(1) למפסיק גרש ("בערב") קודמים 3 משרתים. מי מן המשרתים האלה באים במקום מפסיקים?

השווה: יחזקאל מ"ד ב' השער הזה סגור יהיה שמואל א' כ"ט ד' ויאמרו לו שרי פלשתים בראשית ל' ט"ו ויסר ביום ההוא את-החיישים יהושע ח' כ' ויפגו אנשי העי אחריהם

(2) השווה פסוק י"ב שמעתי את-תלונת בני ישראל דבר אליהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו-לחם...

היכן נסגרת כאן פתיחת האמירה ומהו ההבדל לעומת פסוק ח'?